

**PUUDEGA INIMESTE JA TÖOVÕIMETUSPENSIONÄRIDE
TÖÖTAMIST JA ÕPPIMIST TOETAVATEST
TÖÖTURU- JA SOTSIAALTEENUSTEST
NING TOETUSTEST JA SOODUSTUSTEST**

Tööturuteenused ja -toetused, mida tuleb taotleda Töötukassast:

- töötuna arvelevõtmine (TTTS § 6)

Arvelevõtmiseks pöörduda sobivasse Töötukassa osakonda. Kaasa võtta isikut tõendav dokument.

- töötuskindlustushüvitis (TKindIS § 6)

Taotlemiseks esitada tööandja tõend töötasude ja töötuskindlustusmaksete ning töösuhte lõpetamise kohta.

- töötutoetus (TTTS § 26–33)

Taotlemiseks esitada avaldus oma konsultandile. Töötutoetust ei maksta töövõimetuspensionärile, kui tema sissetulek on suurem töötutoetuse määrast.

- töövahendus (TTTS § 12)

Tööpakkumistega saab tutvuda Töötukassa osakondades ja kodulehel (vt edastatud tööpakkumised). Jälgida tuleb ka töökuulutusi töövahendusportaalides ja ajalehtedes. Euroopas töötamise võimaluste kohta leiab infot EURES kodulehelt www.eures.ee.

- palgatoetus (TTTS § 18)

Töötukassa maksab palgatoetust tööandjale, kes palkab pikka aega töötä olnud inimese.

Abi töö otsimisel:

- karjäärinõustamine (TTTS § 14)

Karjäärinõustaja nõustab klienti eriala või töökoha valikul, hinnates teadmisi ja kogemusi, isikuomadusi ja sotsiaalseid oskusi.

- karjääriinfotuba

Töötukassa osakondade juures avatud karjääriinfotubadest saab teavet ning nõu tööturu ja töö otsimise võimaluste kohta, samuti kandideerimisdokumentide koostamisel ja töövestluseks valmistumisel.

- tööotsingu töötuba

Töötukassa osakonnad korraldavad kohapeal tööotsingu töötubasid, milles osalejad saavad teadmisi, oskusi ja praktilisi näpunäiteid töö otsimiseks.

- tööpraktika (TTTS § 15)

Tööpraktikat pakutakse juhul, kui tööotsimisel on selgunud, et töölesaamiseks on vaja praktilist kogemust, mille olemasolul saab sel ametikohal iseseisvalt tööle asuda. Tööpraktika vajadust hinnatakse iga klienti puhul individuaalselt, lähtudes tema oskustest ja kogemustest, tööpakkumise spetsiifikast ning teiste sellele kohale sobivate kandidaatide profiilist. Tööpraktikateenuse osutamise vajaduse otsustab Töötukassa

konsultant. Tööpraktika kestab kuni neli kuud. Praktika ajal makstakse stipendiumi ja hüvitatakse sõidukulud.

- [tööturukoolitus \(TTTS § 13\)](#)

Täiendus- või ümberõpet pakutakse juhul, kui töölesaamine eeldab teadmiste ja oskuste omandamist või täiendamist. Koolitusvajadust hinnatakse iga kliendi puhul individuaalselt, lähtudes tema oskustest ja kogemustest, tööpakkumise spetsiifikast ning teiste sellele kohale sobivate kandidaatide profiilist. Teenuse osutamise vajaduse otsustab Töötukassa konsultant. Koolituses osalejale makstakse stipendiumi ja hüvitatakse sõidukulud.

- [ettevõtlustoetus \(TTTS § 19\)](#)

Ettevõtluse alustamiseks maksab Töötukassa toetust kuni 70 000 krooni. Toetust saab taotleda, kui omatakse majandusharidust või ettevõtluskogemust või on läbitud ettevõtluskoolitus. Taotlemiseks tuleb esitada äriplaan.

- [tööharrjutus \(TTTS § 17\)](#)

Kaua aega töötanud isik saab tööharrjutuse omandamiseks või taastamiseks osaleda tööharrjutusel, kus tehakse koos juhendajaga lihtsamaid töid. Tööharrjutuses osalejale makstakse stipendiumi ja hüvitatakse sõidukulud.

- [avalik töö \(TTTS § 16\)](#)

Koostöös kohalike omavalitsustega pakutakse võimalust teha ajutist tasulist tööd töötuskindlustushüvitisele või töötutoetusele õigust kaotamata.

Töölesaamist või töötamist takistava puude või tervisehäire korral on töötajal ja tööandjal võimalik kasutada järgmisi teenuseid:

- [tööruumide ja -vahendite kohandamine \(TTTS § 20\)](#)

Kui puude tõttu ei ole võimalik teha tööd tööandja ruumides või tööandja poolt selle töö tegemiseks ettenähtud töövahenditega, aidatakse tööandjal muuta töökeskkond või töövahend ligipääsetavaks ja kasutatavaks.

- Tööandjale hüvitatakse töötavale puudega isikule tehtud kohanduse maksumusest kuni 50% ja tööle asuvale puudega isikule tehtud kohanduse maksumusest kuni 100%.
- Tööandja saab taotleda puudest või tervisehäirest tingitud töökeskkonna parandamiseks tehtud kulude hüvitamist kord kolme aasta jooksul.

- [töötamiseks vajaliku tehnilise abivahendi kasutamine \(TTTS § 21\)](#)

Kui töötaja ei saa puude või pikaajalise tervisehäire tõttu täita tööülesandeid tööandja poolt selle töö tegemiseks ettenähtud vahenditega, pakutakse vajalikku abivahendit.

- [tugiisikuga töötamine \(TTTS § 23\)](#)

Kui töötaja vajab puudest või pikaajalisest tervisehäirest tingituna tööle asumisel rohkem abi ja juhendamist, kui tööandjal on võimalik oma uutele töötajatele tavapäraselt pakkuda, saab tööandjaga leppida kokku tugiisiku värbamise sisseelamisperioodiks (kuni aasta). Tugiisikuga töötamist saab kasutada siis, kui töö- või teenistussuhe tööandjaga on tähtajatu.

- [abistamine tööintervjuul \(TTTS § 22\)](#)

Kui töötaja vajab puude või tervisehäire tõttu abi tööandjaga suhtlemisel (näiteks ei valda tööandja või tööintervjuud läbi viiv personalijuht viipekeelt vms), korraldab selle Töötukassa.

Muud teenused:

- koondamistele reageerimine: koondatavate teavitamine ja nõustamine
- psühholoogiline nõustamine, võlanõustamine, sõltuvusnõustamine
- erialane täiendusõpe, mentorklubid ja nõustamine ettevõtlustoetuse saajatele
- tööklubid noortele, vanemaealistele ja teistele töötajatele
- hooldusteenuse kulude hüvitamine teenuse saamise ajal ja esimestel töökuudel
- individuaalsed lahendused erivajaduste ja pikaajalise tervisehäirega inimeste töötamise toetamiseks

Soodustused tööandjale:

- [riigipoolne sotsiaalmaksu tasumine töövõimetuspensioni saavate isikute eest \(SMS § 6 lõike 1 punkt 5 ja lõige 3\)](#)

Riik maksab töövõimetuspensioni saava töötaja eest sotsiaalmaksu sotsiaalmaksuseaduses nimetatud kuumääralt (2010. aastal 4350 kroonilt ehk 1436 krooni).

- [puhkusetasu ja keskmise töötasu hüvitamine riigieelarvest \(TLS § 57\)](#)

Töövõimetuspensioni saajatel on õigus 35-kalendripäevasele põhipuhkusele tavalise 28-kalendripäevase põhipuhkuse asemel. Ettenähtud 28-kalendripäevast põhipuhkust ületav puhkuseosa hüvitatakse riigieelarvest.

Nimetatud soodustuste saamiseks peab äriühing, mittetulundusühing, sihtasutus või füüsilisest isikust ettevõtja esitama taotluse Sotsiaalkindlustusametile.

- [maksuvaba hüvitis isikliku auto kasutamise korral kodu ja töökoha vahelisteks sõitudeks puudega töötajale \(TuMS § 13 lõike 3 punkt 2¹ ja TuMS § 48 lõike 5¹\)](#)

Maksuvaba hüvitist võib maksta puudega töötajale isikliku auto kasutamise korral kodu ja töökoha vahelisteks sõitudeks, kui selleks ei ole võimalik kasutada ühistransporti või ühistranspordi kasutamine põhjustab liikumis- ja töövõime olulist langust, kuni 4 krooni kilomeetri kohta ja kokku mitte rohkem kui 4000 krooni kuus.

Tööandja võib ka ise maksuvabalt korraldada puudega töötaja transporti kodu ja töökoha vahel, kui töötajal ei ole võimalik kasutada selleks ühistransporti või ühistranspordi kasutamine põhjustab liikumis- ja töövõime olulist langust.

- tööandja poolt puudega töötajale või töövõimetuspensionärile soetatud abivahenditele tehtud kulutuste tulumaksuvabastus (TuMS § 13 lõike 3 punkt 8)

Tööandjal on võimalik puudega töötajale tulumaksuvabalt anda abivahendeid juhul, kui töötajal on tuvastatud töövõime kaotus vähemalt 40% (kuulmispuude puhul kuulmislangus alates 30 detsibellist) või talle on määratud puude raskusaste.

Abivahendi väärtus ei tohi sellisel juhul ületada 50% töötajale kalendriaasta jooksul makstud ja sotsiaalmaksuga maksustatud väljamaksete summast.

- sotsiaalmaksu soodustus töövõimetuspensionärile (SMS § 6 lõike 1 punkt 5 ja lõige 3)

Töötaja puhul, kes saab riiklikku pensioni, ei ole tööandjal kohustust maksta sotsiaalmaksu vähemalt riigieelarvega kehtestatud kuumääralt, vaid aluseks võetakse talle tegelikult makstud tasu. Sama põhimõtte kehtib füüsilisest isikust ettevõtja ettevõtetulustulult sotsiaalmaksu maksmisel.

- tööandja poolt töötaja tööõnnetuse või kutsehaiguse tagajärjel saadud tervisekahjustuse ravile tehtud kulutuste tulumaksuvabastus (TuMS § 13 lõike 3 punkt 10)

Maksusoodustuste kasutamise korral tuleb tööandjal lisada raamatupidamisdokumentide juurde dokument, mille alusel on vajadusel võimalik tõendada Maksu- ja Tolliametile puudega töötaja või töövõimetuspensionäri töötamist.

Riiklikud teenused ja toetused puudega inimestele, mida tuleb taotleda Sotsiaalkindlustusametist:

- püsiva töövõimetuse ekspertiis (RPKS § 16) ja puude raskusastme tuvastamine (PISTS § 2²)

Püsiva töövõimetuse ning puude raskusastme ja puudest tulenevate lisakulude tuvastamiseks tuleb täita vormikohane ekspertiisitaotlus. Püsiv töövõime ulatusega 40-100% annab õiguse taotleda töövõimetuspensionari. Puude tuvastamise korral on õigus taotleda puudega inimese sotsiaaltoetusi.

- puudega tööealise inimese toetus (PISTS § 7)

Toetust makstakse igakuiselt puudega tööealisele inimesele puudest tingitud lisakulude osaliseks hüvitamiseks, kuid mitte vähem kui 65% sotsiaaltoetuste määrast (2010. aastal 260 krooni) ja mitte rohkem, kui 210% sotsiaaltoetuste määrast (2010. aastal 840 krooni) kuus.

- töötamistoetus (PISTS § 10¹)

Töötamistoetust makstakse 16-aastasele ja vanemale töötavale puudega inimesele, kellel on puudest tingituna tööga seotud lisakulutusi, tegelike töötamisega seotud kulutuste osaliseks hüvitamiseks kuni kümnekordses sotsiaaltoetuste määras kolme kalendriaasta jooksul toetuse esmakordsest määramisest arvates (2010. a 4000 krooni kolme aasta kohta).

- rehabilitatsiooniteenus (SHS § 11¹) ja -toetus (PISTS § 11)

Rehabilitatsiooniteenuse eesmärk on parandada puudega inimese iseseisvat toimetulekut, suurendada ühiskonda kaasatust ja soodustada töötamist või tööle asumist. Rehabilitatsiooniteenuse saamiseks tuleb

täita rehabilitatsiooniteenuse taotlus. Rehabilitatsioonitoetust makstakse tegelike rehabilitatsioonikulude osaliseks hüvitamiseks kuni 200% sotsiaaltoetuste määrast kalendriaasta jooksul (2010. aastal 800 krooni).

- [täienduskoolitustoetus \(PISTS § 12\)](#)

Töötaval puudega inimesel on võimalik taotleda täienduskoolitustoetust, mida makstakse tegelike koolituskulude osaliseks hüvitamiseks kuni 24-kordses sotsiaaltoetuste määras kolme kalendriaasta jooksul toetuse esmakordsest määramisest arvates (2010. a 9600 krooni kolme aasta kohta).

- [õppetoetus \(PISTS § 10\)](#)

Õppetoetust makstakse igakuiselt mittetöötavale puudega õppurile, kes õpib gümnaasiumi 10.–12. klassis, kutseõppeasutuses või kõrgkoolis ja kellel on puudest tingituna õppetööga seotud lisakulutusi. Õppetoetust ei maksta juuli- ja augustikuu eest. Õppetoetuse suurus on 25–100% sotsiaaltoetuste määrast vastavalt tegelikele lisakulutustele (2010. aastal 100–400 krooni).

Erivajadusega üliõpilaste tugiteenused:

Euroopa Liidu Sotsiaalfondist kaasrahastatava programmi Primus raames on erivajadusega üliõpilasel võimalik taotleda stipendiumi erivajadusest tingitud ning õpingutega seotud lisakulude katteks. Stipendiumi saab taotleda nii perioodiliste tugiteenuste (nt isiklik abistaja, viipekeeleõlk, invatransport, õppematerjali paljundamine) kui ka ühekordsete või ebaregulaarsete teenuste eest tasumiseks.

Info stipendiumi ja vajalike lisadokumentide kohta on programmi Primus kodulehel (vt kontaktandmed).

Primuse võrgustikku mittekuuluvate kõrgkoolide üliõpilased saavad Primuse stipendiumiprogrammiga samaväärses ulatuses ning samade teenuste eest tasumiseks taotleda toetust otse Haridus- ja Teadusministeeriumist. Selleks tuleb võtta ühendust Haridus- ja Teadusministeeriumi kõrghariduse osakonnaga (vt kontaktandmed).

Riiklikud teenused ja toetused puudega inimestele, mida tuleb taotleda maavalitsusest:

- [proteeside, ortopeediliste ja muude abivahendite eraldamine ja toetus \(SHS § 12\)](#)

Soodustingimustel tehniliste abivahendite ostmiseks, laenutamiseks või nendega seotud teenuste esmakordse kompenseerimise taotlemiseks pöörduv taotleja elukohajärgsesse maavalitsusse.

- [abivahendi kaart \(SHS § 12\)](#)

Isikliku abivahendi kaardi väljastab isikule arstitõendi või rehabilitatsiooniplaani alusel allkirja vastu tema elukohajärgne maavalitsus.

Sotsiaalteenused ja -toetused puudega inimestele, mida tuleb taotleda kohalikust omavalitsusest (SHS § 26):

- tugiisiku või isikliku abistaja teenus
- sotsiaaltransporditeenus
- eluruumi kohandamise teenus
- nõustamisteenused

- puudega inimese sõiduki parkimiskaart

Valla- või linnavalitsus võib määrata ja maksta täiendavaid sotsiaaltoetusi kohaliku omavalitsuse eelarvest kohaliku omavalitsuse volikogu kehtestatud tingimustel ja korras.

Liikluskahju tagajärjel tekkinud püsiva tövõime kaotuse korral hüvitab kindlustusandja põhjendatud kulutused ühekordselt ühe kannatanu kohta ühes kindlustusjuhtumis (LKindIS § 30 lg 10):

- uue eriala õppimiseks, kui omandatud eriala suurendab kannatanu toimetulekut (kuni 25 000 krooni)
- toimetulekuks vajalike abivahendite muretsemiseks (kuni 130 000 krooni)
- eluaseme kohandamiseks liikumispuude korral (kuni 100 000 krooni)

Kulutusi ei hüvitata liiklusõnnetuse põhjustamise eest vastutavale mootorsõiduki juhile.

Seadused on kättesaadavad Riigi Teataja kodulehel: www.riigiteataja.ee

Infovoldikus kasutatud seaduste lühendid:

TTTS – tööturuteenuste ja -toetuste seadus (<https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13337559>)

TkindIS – töötuskindlustuse seadus (<https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13309373>)

SMS – sotsiaalmaksuseadus (<https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13334001>)

TLS – töölepingu seadus (<https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13198475>)

TuMS – tulumaksuseadus (<https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13340627>)

RPKS – riikliku pensionikindlustuse seadus (<https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13335615>)

PISTS – puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seadus (<https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13334692>)

SHS – sotsiaalhoolekande seadus (<https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13332700>)

LKindIS – liikluskindlustuse seadus (<https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13248826>)

Infovoldikus viidatud asutuste kontaktandmed:

Eesti Liikumispuudega Inimeste Liit

Endla 59-108
10615 Tallinn
koduleht: www.elil.ee
e-post: elil@elil.ee
telefon: 672 0223

Eesti Liikluskindlustuse Fond

Mustamäe tee 44
10621 Tallinn
koduleht: www.lkf.ee
e-post: lkf@lkf.ee
infotelefon: 667 1800

Eesti Töötukassa

Lasnamäe 2
11412 Tallinn
koduleht: www.tootukassa.ee
e-post: info@tootukassa.ee
infotelefon: 15501

Sotsiaalkindlustusamet

Lembitu 12
15092 Tallinn
koduleht: www.ensib.ee
e-post: ska@ensib.ee
infotelefon: 16106

Haridus- ja Teadusministeerium

Munga 18
50088 Tartu
koduleht: www.hm.ee
e-post: tiia.kurvits@hm.ee
infotelefon: 735 0209

Programm PRIMUS

SA Archimedes
Väike-Turu 8
51013 Tartu
koduleht: <http://primus.archimedes.ee/erivajadusega-oppija>
e-post: inga.kukk@archimedes.ee
infotelefon: 730 0808

Sotsiaalministeerium

Gonsiori 29
15027 Tallinn
koduleht: www.sm.ee
e-post: info@sm.ee
infotelefon: 626 9301

Eesti Maksu- ja Tolliamet

Narva mnt 9j
15176 Tallinn
koduleht: www.emta.ee
e-post: emta@emta.ee
infotelefon: 1811

